



## УТВЪРЖДАВАМ

Директор:

*/Боянка Никова/*

### УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА

#### ПО ГРАЖДАНСКО И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЧАСОВЕТЕ, КОИТО НЕ СЕ ВОДЯТ ОТ УЧИТЕЛИ СПЕЦИАЛИСТИ ПО ВРЕМЕ НА ЗАМЕСТВАНЕ НА ОТСЪСТВАЩИ УЧИТЕЛИ, ВЪВ ВРЪЗКА С НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС В УЧИЛИЩЕ“

*Програмата е приета на заседание на ПС и е утвърдена със Заповед № 1033/13.09.2024 г. на директора на училището.*

#### I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Учебната програма е създадена в изпълнение на изискванията на Националната програма „Без свободен час в училище“ за заместване на отсъстващи учители. Предназначена е за учители неспециалисти, които ще водят учебни часове в случай на отсъстващи учители и не е възможно осигуряването на заместници специалисти. Съобразена е както с основните потребности и интереси на учениците от VIII до XII клас, така и с приоритетите и пакетът от ресурси на училището – човешки, материални, финансови и др.

#### II. ОСНОВНА ЦЕЛ:

Да помогне на учителите неспециалисти да обучат учениците на жизненоважни и социални учения.

#### III. ЯДРО И КОМПОНЕНТИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА

Широкото схващане за гражданското образование включва голям кръг от проблеми, които в своето единство са необходими, за да могат сегашните ученици да станат достойни бъдещи граждани, притежаващи богата информираност и култура, висока компетентност и лична отговорност при участието си в живота на демографичното общество. Обучението и възпитанието в ГПЧЕ „Йордан Радичков“ - Видин е отворено към всички нови проблеми, които могат да се окажат значими за гражданската култура на младите хора след време. Ядрото на ГО включва четири основни компонента:

1. Демокрация, власт и институции.
2. Граждански права, свободи и задължения.
3. Национална идентичност.



## ГИМНАЗИЯ С ПРЕПОДАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ "ЙОРДАН РАДИЧКОВ"-Видин

ул. "П.Р.Славейков" № 28; тел.и факс: 094 600442; e-mail: [info-503322@edu.mon.bg](mailto:info-503322@edu.mon.bg); [www.radichkovls-vidin.org](http://www.radichkovls-vidin.org)

### 4. Социална кохезия (връзка, сближаване) и различия.

Съдържателното ядро на ГО е насочено към натрупване на граждански знания, включващи фундаментални идеи и информация, необходима на всеки човек, за да е ефективен и отговорен гражданин. Те следва да се превърнат в интелектуални навици и навици за участие, свързани с граждански умения и компетентности за:

- основни житейски умения;
- умения за общуване при решаване на социални проблеми в бита;
- взимане на решения;
- работа в екип;
- решаване на конфликти и постигане на разбирателство;
- умения за отстояване на безопасно поведение и поемане на отговорност;
- действия и условия при стрес и екстремни ситуации;
- интеркултурни взаимоотношения;
- участие със свой принос в граждански инициативи и в училищния живот.

Крайният резултат е изграждане на граждански и общочовешки добродетели като основни черти на характера на „базовата личност“ на всяко дете и младеж. Те са необходими за съхранението и усъвършенстване на конституционната демокрация и крехкото ни гражданско общество, за формиране на така необходимите самодисциплина, честност, патриотизъм, толерантност, уважение и зачитане на ценността и достойнството на всеки човек.

### IV. МОДУЛИ И ДЕЙНОСТИ

Гражданското образование има три основни измерения:

- познавателно: придобиване и осмисляне на идеи, понятия, системи и концепции;
- социално : способност да се практикува демокрацията във всички форми и във всички области и етапи в живота на човека: в детството, юношеството и зрелия живот;
- емоционално: разпознаване и приемане на ценностите на демократичното общество.

### ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА VIII клас

РАЗДЕЛ	ТЕМИ
I. Моята самооценка.	1. Силните и слабите страни на човека. 2. Какъв ще стана когато порасна голям? 3. Как да придобия чувство за идентичност и собствена стойност?
II. Аз и другите.	1. Създаване на правила за съвместен живот в класа. 2. Приятели и врагове. Междуполово разбирателство. 3. Хубаво ли е да си различен? 4. Различията около нас: как ги приемаме и подкрепяме? 5. Отношенията в обществото /в магазина, на улицата, в автобуса, в болницата/. 6. Междуличностни отношения /учител-ученик, ученик-учител, ученик-родител, ученик-общество/. Приятелството – що е то и има ли бъдеще? Какви качества трябва да притежава твоят приятел? 7. Какви качества трябва да притежава достойният човек?



III. Демокрацията в „малкото ни общество”.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Сътрудничество, комуникация, уважение и разбирателство.</li><li>2. Права и отговорности – какво зная и не зная за тях?</li><li>3. Чувствам се по-отговорен за всичко, което се случва в училище!</li><li>4. Образование без предрасъдъци и дискриминация.</li><li>5. Какво да променим в училище? Предложения, препоръки, мотиви.</li><li>6. Ценностите, които осмислят човешкия живот.</li></ol>
IV. Обучение за мир и мирно решаване на конфликти.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Причини за растящата агресия и насилие в училище и извън него.</li><li>2. Стиллове и начини за разрешаване на спорове и конфликти.</li><li>3. С какво мога да допринеса, за да има ред, дисциплина и сигурност в моето училище?</li><li>4. Как да се справим в критична ситуация?</li><li>5. Първа помощ в екстремни ситуации.</li></ol>
V. Основни човешки права, свободи и задължения.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Запознаване с помощта на избрани текстове от основни документи – Конституция на РБ, Международната харта за правата на човека и др.</li><li>2. Институции в РБ /Парламент, Президент, Министър-председател, Кмет, Областен управител/. Какво знаем за тях – функции, правомощия? Кой е...?</li><li>3. Символи и ритуали в РБ /химн, герб, знаме на РБ/.</li></ol>
VI. Аз съм бъдещ достоен гражданин на моята родина.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Емоционално споделяне и съпреживяване на природни красоти, богато историческо наследство и успехи днес – на живо и чрез съвременните технологии.</li><li>2. Храмовете на България.</li><li>3. Искам да се запозная със 100-те национални туристически обекта на България.</li></ol>
VII. Екология и здраве – отговорност за себе си.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Пубертетът и хигиена на човешкото тяло и ум.</li><li>2. Естетика и култура на половото общуване.</li><li>3. Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и булимия.</li><li>4. Наднормено тегло и затлъстяване.</li><li>5. Измамните блаженства: алкохол, цигари, дрога.</li><li>6. Сърфирането в интернет – какви опасности крие?</li></ol>
VIII. Потребителска и финансова култура.	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Съвременната потребителска мания.</li><li>2. Вредни продукти в нашите магазини.</li><li>3. Семейен и личен бюджет.</li></ol>



	4. Отношението към парите и материалните ценности. 5. Какво е икономическа криза и как да излезем от нея.
--	--

### ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА IX – XII клас

РАЗДЕЛ	ТЕМИ
I. Моето „Аз“ – реалистична оценка.	1. Какъв човек си и какъв искаш да бъдеш? 2. Трудности, с които не успяваш да се справиш? 3. Асертивното поведение – увереност в себе си. 4. Всичко зависи от теб!
II. Образование за мир и мирно решаване на конфликти	1. Живот в промените и отговорно гражданско поведение. 2. Подготовка на младите хора за мир и ненасилие. 3. Ефективно общуване – преодоляване на стрес и напрежение, отстояване на права, водене на преговори.
III. Гражданите, политиката, демокрацията	1. Що е демокрация? 2. Европейска демокрация в България за управление в услуга на гражданите 3. Политически модели на управление. 4. ЕС. България в ЕС. Ролята на България в ЕС.
IV. Гражданите, властта и държавата	1. Политически системи. - Държавна власт - Държавно управление - Държавен апарат - Дипломация 2. Форми на държавно управление. 3. Форми на държавно устройство. 4. Държавни символи
V. Национална идентичност и различия в обществото	1. Нация и национална държава. Национална идентичност и групови идентичности. 2. Малцинства и образователни институции: регламентирано равноправие и фактически ограничения. 3. Толерантност, а не ксенофобия! 4. Нарушаване на човешките права по света: глад, бедност, деца-войници...
VI. Граждани, права и отговорности	1. Правата на човека и граждански права. 2. Правата на човека и държавните институции: защита на правата на човека срещу ограничаването и нарушаването им от институциите. 3. Граждански форми на отстояване на човешките права.



	4. Индивидуални и колективни права.
VII. България и светът	1. Европейска идентичност и „границите“ на Европа. 2. Глобализацията – тревоги и надежди. 3. Дилемата – универсализация или глобализация. 4. Аз, България и променящия се свят. 5. Глобалните проблеми и възможните решения.

## ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Примерни теми
1. Хранене. Гладуването – ползи и вреди.
2. Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и болимия.
3. Необходимост от спазване на дневен режим.
4. Лична хигиена, облекло, външен вид.
5. Физическо развитие и дееспособност.
6. Психично здраве и личностно развитие.
7. Сексуално здраве.
8. Предпазване от употреба на психоактивни вещества.
9. Вредата от телевизията и компютъра.
10. Новият наркотик интернет – как да се спасим?
11. Агресията в училище и извън него (опазване живота и здравето на децата и учениците, опазване на материалната база в училище и на обществени места).
12. Екология и опазване на околната среда.
13. Безопасно движение на улицата и пътя.

## ПСИХОФИЗИЧЕСКО И КОГНИТИВНО РАЗВИТИЕ

Примерни теми
1. Кой събития от външния свят предизвикват реакция в мен?
2. Как да подобря общуването си с другите и да се откажа от лошите привички?
3. Какво знаем за зависимостите – алкохол, хазарт, наркотици?
4. Народопсихология: „С каквото се събереш, такъв ставаш!“. Жертви ли сме на наказанията на родителите си?
5. Пътят между истината и лъжата. Последствията.
6. Любовта и уважението като духовни ценности. Омраза и завист.
7. Какво мисля за „правилата“: - Трябва постоянно да съм нащрек, за да не ме смачка този ужасен живот!



- Трябва да полагам максимални усилия, за да се представя винаги в най-добра светлина!
- Никой няма право на грешки. Ако човек сгреша, трябва да бъде жестоко наказан!
- Трябва да държа хората на дистанция, за да не ме наранят!
- Трябва да се представям само в най-добра светлина!
- Трябва по всякакъв начин да се старая да си „пасна“ с другите (да се нагодя към другите)!
- Трябва да успее на всяка цена!
8. Благотворителност.
9. Моята мечта е...
10. Ценностите, които осмислят човешкия живот.
11. Какви качества трябва да притежава достойният човек?

## ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Повишаване на личното самочувствие на обучаваните и формиране на умения и нагласи за участие в проблемите на класа, училището, обществото;
- Умения за активно участие в социалния и обществен живот на страната;
- Знания за здравословен начин на живот;
- Приобщаване към личните и обществени проблеми;
- Изграждане на собствена позиция по социално-значими въпроси и умения за изразяването ѝ;
- Перспективно мислене, отговорно отношение и положителни нагласи към хората и света като цяло;
- Умения за водене на социален диалог по наболели проблеми на училищно ниво, в семейството, обществото;
- Създаване на социални контакти;
- Знания за духовните и социалните ценности, интеркултурност;
- Изграждане на усет за индивидуалност;

## ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

1. Всеки преподавател има право на избор на тема от учебната програма. При избора се има предвид възрастта на учениците и най-вече техният интерес към определена проблематика.
2. Основна форма на работа – дискусия. Други форми – казуси, анкети, изследвания, сбирки, ситуационни игри, тематични презентации.
3. Основен принцип на работа – активност и дискуссионност, които позволяват активно участие на учениците, възможности за изразяване на собствени ценности, нагласи, гледни точки.
4. Контрол по изпълнението на учебната програма се осъществява от директора на училището и заместник-директора по учебната дейност.